

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ДОВГАЛЬ ОЛЕНА ВАЛЕРІЇВНА

УДК 338.432:631.145

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У
АГРОПРОДОВОЛЬЧІЙ СФЕРІ**

**08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права» (м. Херсон) Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, с.н.с.
Пушак Ярослав Ярославович,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри економіки та економічної безпеки.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Антофій Наталія Миколаївна,
ПВНЗ «Новокаховський політехнічний інститут»,
проректор з навчально-методичної роботи;

доктор економічних наук, доцент
Язлюк Борис Олегович,
Тернопільський національний економічний
університет, доцент кафедри інженерного
менеджменту.

Захист відбудеться «22» квітня 2014 року о 12-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.088.04. в Одеській національній академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, конференц-зала.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеської національної академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112.

Автореферат розісланий «21» березня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.Г. Богатов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Агропродовольча сфера – це сукупність взаємозалежних галузей, які безпосередньо забезпечують відтворення кінцевого продукту з сільськогосподарської сировини, її динамічно стійкий розвиток може забезпечуватися при досягненні стійкого відтворення як в агропродовольчій сфері в цілому, так і в кожному структурному підрозділі.

Підприємницька діяльність в агропродовольчій сфері, яка на сьогодні представлена фермерськими господарствами, приватними підприємствами, господарськими товариствами, виробничими кооперативами, є повноправним учасником соціальних, економічних та виробничих відносин і має значний потенціал щодо розвитку агропродовольчої сфери.

Досвід країн з розвиненою економікою свідчить, що успішний розвиток підприємницької діяльності можливий виключно за умов формування належного підприємницького клімату, який передбачає: стабільність економічної та правової системи; підтримку підприємництва на місцевому, регіональному і державному рівнях; гнучку та ефективну систему пільг щодо кредитування та оподаткування тощо.

Проте розвиток підприємництва в агропродовольчій сфері України має низку проблем, які суттєво відрізняють його від підприємництва більшості зарубіжних країн, а саме: низький рівень матеріально-технічного забезпечення; низький управлінський рівень (бракує знань, досвіду та культури ринкових відносин); прагнення до максимальної самостійності (більшість зарубіжних малих підприємств працює за умов франчайзингу, субпідряду, що в Україні майже відсутнє); відсутність системи самоорганізації та недостатня інфраструктурне забезпечення розвитку малого підприємництва; практична відсутність державної фінансово-кредитної підтримки тощо.

Така ситуація вимагає глибокого, комплексного аналізу стану підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері та обґрунтування перспектив його подальшого функціонування.

Теоретичні й методичні засади становлення, розвитку й сучасного функціонування підприємництва широко висвітлюються у вітчизняній і закордонній економічній літературі. Питанням підприємництва приділялося багато уваги в працях таких закордонних учених як Д. Кейнс, М. Вебер, Л. Брю, П. Друкер, Р. Пітерс, Ж.-Б. Сей, Й. Фішер, Й. Шумпетер. Сутність і особливості діяльності підприємницьких структур у агропродовольчій сфері України досліджують вітчизняні вчені: Н.М. Антофій, З.С. Варналій, Ю.Е. Губені, В.В. Зіновчук, І.В. Ляшенко, М.Й. Малік, В. Я. Месель-Веселяк, Я.Я. Пушак, Л.В. Романова, П.Т. Саблук, О.Г. Шпикуляк, Б.О. Язлюк.

Проте, незважаючи на такий значний доробок, залишаються належним чином не розкриті методичні та організаційні аспекти, пов'язані із формуванням ефективного підприємницького середовища у агропродовольчій сфері. Недостатньо дослідженими залишаються питання впливу територіальних соціально-економічних особливостей на розвиток підприємницької діяльності, вдосконалення системи підтримки підприємництва.

Важливість і значимість означених проблем зумовили вибір теми, постановку мети і завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у зв'язку з тематикою науково-дослідних робіт Міжнародного університету бізнесу і права за темами “Фінансово-економічний механізм сталого розвитку аграрних підприємств в умовах трансформації до СОТ” (номер державної реєстрації 0109U002936) та “Ефективне використання ресурсного потенціалу АПК України в умовах глобалізації світової економіки” (номер державної реєстрації 0109U002938). Внесок автора полягає у розробці положень та методичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій з формування організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері.

Досягнення сформульованої мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- дослідити теоретичні аспекти розвитку підприємництва і дати визначення змісту поняття «підприємництво у агропродовольчій сфері»;
- розробити концепцію ефективного організаційно-економічного забезпечення підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері;
- удосконалити методичні підходи до оцінки рівня економічної ефективності підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері;
- обґрунтувати систему статистичних показників розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері;
- запропонувати критерії визначення пріоритетних напрямів розвитку підприємницьких формувань у агропродовольчій сфері;
- дослідити вплив підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері на соціально-економічний розвиток країни;
- розвинути методи і форми підтримки та регулювання розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері;
- обґрунтувати напрями і механізми інвестиційного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері.

Об'єктом дослідження є процеси становлення і розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері України.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів формування організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою роботи є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення питань становлення і формування підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері, основні наукові положення сучасної економічної теорії і наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів. У процесі дослідження, були застосовані як традиційні, так і специфічні методи економічних досліджень: методи наукової абстракції та історизму (для розкриття економічної сутності

категорії «підприємництво»), статистичного, графічного та фінансово-економічного аналізу (для вивчення, групування, порівняння та наочного відображення емпіричних даних з метою дослідження тенденцій розвитку підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері), системного та комплексного аналізу (при обробці і оцінюванні фактичних матеріалів), метод аналітичних групувань (при групуванні суб'єктів підприємницької діяльності кількісними та якісними показниками), економіко-математичний (для вдосконалення показника ефективності підприємницької діяльності), моделювання (при розробці організаційно-економічної моделі розвитку підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері), абстрактно-логічний (для формулювання наукових гіпотез, узагальнень, висновків і пропозицій дисертаційної роботи).

Інформаційною базою дослідження були: законодавчі акти Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України, дані Міністерства аграрної політики і продовольства України, матеріали Державної служби статистики України, дані бухгалтерської звітності підприємств і організацій агропродовольчої сфери, а також дослідження і аналітичні розробки автора.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій з формування організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері.

Наукова новизна найважливіших результатів дослідження полягає у наступному:

вперше:

- розроблено концепцію ефективного організаційно-економічного забезпечення підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері, яка ґрунтується на авторській схемі використання методів та моделей прогнозування розвитку підприємницьких структур, що дозволяє підвищити ефективність управління суб'єктами агропродовольчої сфери;

удосконалено:

- методичні підходи до оцінки рівня економічної ефективності підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері, що, на відміну від існуючих, дозволяють виявити рівень впливу суб'єктів підприємництва на добробут працівників і визначити напрями тінізації їх економічної діяльності;

- систему статистичних показників розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері, що відображає різні аспекти стану, динаміки та ефективності функціонування суб'єктів підприємницької діяльності, відкриває нові можливості поглибленого аналізу проблемних питань їх розвитку, враховує сучасні тенденції соціально-економічних відносин у агропродовольчій сфері;

- критерії визначення пріоритетних напрямів розвитку підприємницьких формувань у агропродовольчій сфері, які забезпечують всебічну оцінку функціонування та передбачають інтенсивний тип розвитку підприємницької діяльності;

набули подальшого розвитку:

- теоретичні засади дослідження явища підприємництва у частині визначення змісту поняття «підприємництво у агропродовольчій сфері», що враховує функції підприємницької діяльності у сфері агропродовольчого виробництва та можливості їх реалізації в умовах ринкових відносин;
- дослідження впливу підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері на соціально-економічний розвиток країни, зокрема у розрізах: створення робочих місць, збільшення надходжень до бюджетів, підвищення матеріального добробуту працівників і мотивації праці;
- методи і форми підтримки та регулювання розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері, які забезпечують оптимальну збалансованість соціальної та економічної ефективності підприємницької діяльності, враховують інтереси всіх зацікавлених сторін: підприємців і підприємств агропродовольчої сфери, працівників, органів управління різного рівня;
- напрями і механізми інвестиційного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері, що передбачають структурну трансформацію та оздоровлення фінансових відносин, у відповідності із завданнями укріплення матеріально-технічної бази агропродовольчого виробництва.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання теоретико-методичних розробок та практичних рекомендацій з формування організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері органами влади різних рівнів при розробці загальнодержавних і галузевих програм соціально-економічного розвитку, у діяльності підприємств і організацій агропродовольчої сфери, у процесі підготовки економістів.

Одержані наукові результати дослідження, висновки і рекомендації, які містяться в роботі, схвалені та використовуються в практичній діяльності Департаменту агропромислового розвитку Миколаївської облдержадміністрації (довідка № 93/02/08-29/14 від 14.03.2014 р.); Миколаївської сільської ради Жовтневого району Миколаївської області (довідка № 75 від 10.03.2014 р.); Молочанської міської ради Запорізької області (довідка № 62 від 22.01.2013 р.); ПСП «Агрофірма «Роднічок» Жовтневого району Миколаївської області (довідка № РД/Ис – 21/01/14-18 від 21.01.2014 р.); ПП «Органік системс» Жовтневого району Миколаївської області (довідка № ОС/Ис-10/12/13-18 від 10.12.2013 р.); ПОП «Вікторія» Новобузького району Миколаївської області (довідка № 81 від 20.11.2013 р.); у навчальному процесі Миколаївської філії ПВНЗ „Європейський університет” (довідка № 156 від 05.04.2013 р.).

Особистий внесок здобувача. Всі наукові результати, викладені в дисертації і винесені на захист, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження, викладені у дисертації, оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях: „Глобальні тенденції світового господарства та їх вплив на соціально-

економічний розвиток України” (м. Київ, квітень 2013 р.); „Ринкова природа інституційних трансформацій сучасних економічних систем” (м. Чернівці, квітень 2013р.); „Модернізація державного управління та європейська інтеграція України” (м. Київ, квітень 2013р.); „Розвиток економіки України в умовах невизначеності глобалізаційно-інтеграційних процесів: економіка, фінанси, право”, (м. Київ, травень 2013 р.”).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць, з них 8 статей у наукових фахових виданнях загальним обсягом 2,2 друк. арк., з яких 2,0 друк. арк., належать особисто автору та 4 тези конференцій обсягом 0,9 друк. арк., з яких 0,6 друк. арк., належать особисто автору.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації складає 232 сторінки, у тому числі 197 сторінок основного тексту. Робота містить 13 рисунків, 25 таблиць, 10 додатків на 10 сторінках. Список використаних джерел нараховує 175 найменувань і займає 19 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методичні засади розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері**» визначено сутність та особливості підприємництва у агропродовольчій сфері, досліджено іноземний досвід розвитку підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері, обґрунтовано науково-методичні засади формування організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері.

В результаті дослідження встановлено, що підприємництво як ринковий інститут забезпечує вирішення економічних і соціальних проблем економіки, таких як формування конкурентного середовища, насичення ринку товарами та послугами, забезпечення зайнятості, збільшення податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів. Характер діяльності суб'єктів підприємницької діяльності є важливим індикатором розвитку ділового та економічного клімату. Його характерними рисами є: маневреність та гнучкість, здатність легко пристосовуватись до коливань попиту, швидко освоювати випуск нової високоякісної продукції, спроможність виживати при погіршенні економічної кон'юнктури ринку. До переваг підприємницької діяльності слід віднести простоту створення та високу швидкість окупності витрат, невеликі капіталовкладення в інфраструктуру підприємства, його швидку організаційну перебудову.

Підприємництво у агропродовольчій сфері – являє собою ініціативну, господарську, цілеспрямовану діяльність підприємців, стосовно здійснення різних операцій з фізичними та юридичними особами, надання їм відповідно до одержаних ліцензій послуг, реалізації вироблених товарів, виконання робіт, а також здійснення на власний ризик на інноваційній основі діяльності від свого імені і за власний кошт, з метою одержання прибутку відповідно до законодавства на основі узгодження особистісної вигоди із суспільною користістю.

Суб'єкти підприємницької діяльності заповнюють сферу, де великий бізнес вважається неефективним, а організація малого виробництва є найдоцільнішим заходом з економічної точки зору. Становлення підприємництва є життєво необхідною умовою соціально-економічного розвитку села. Воно спроможне зумовити структурну перебудову економіки агропродовольчої сфери, забезпечити створення нових робочих місць, сприяти активізації процесів демократизації.

У дисертаційній роботі досліджено світові тенденції розвитку підприємницької діяльності, виявлено та здійснено оцінку переваг та недоліків, які притаманні основним діючим у світі моделям підприємницької діяльності і обґрунтовано можливість їх запровадження в умовах економіки України, на основі результатів цих досліджень обґрунтовано напрямки та механізми розвитку підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері. Встановлено, що у процесі формування системи надання підтримки розвитку підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері необхідно враховувати:

- наявність спеціальної правової бази, якою регламентовано політику і врегульовано комплекс питань підтримки підприємницької діяльності;

- існування розвиненої системи спеціалізованих установ та організацій із державним або змішаним капіталом, що сприяє скоординованості виконання комплексу завдань щодо надання підтримки суб'єктам підприємницької діяльності;

- регіональне розмежування функцій між центральними і місцевими органами державної влади з делегуванням широких повноважень адміністративно-територіальним одиницям при збереженні за центральними органами загальних координаційних функцій, що забезпечує єдність економічного простору та господарського регулювання;

- розробку і реалізацію системи програм фінансового, технологічного, інформаційно-консультаційного, зовнішньоекономічного, кадрового сприяння розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері;

- фінансування програм підтримки підприємницької діяльності з бюджетів різного рівня, формування стимулюючих податкових важелів, застосування різноманітних форм та методів фінансового забезпечення.

Організаційно-економічне забезпечення розвитку підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері України являє собою сукупність господарських суб'єктів, організацій, установ та інститутів, якими в цілому забезпечуються умови життєдіяльності, відтворення та функціонування бізнесу. Воно складається з фінансово-правових механізмів, механізмів стимулюючого впливу і контролю, державних органів та фондів, на які покладаються функції регулювання діяльності підприємницьких структур і суб'єктів бізнесу, і реалізується через систему заходів, які розробляються державними органами управління з урахуванням вимог ринку та інтересів суб'єктів бізнесу.

Система органів підтримки підприємницької діяльності в Україні, представлена на рис. 1.

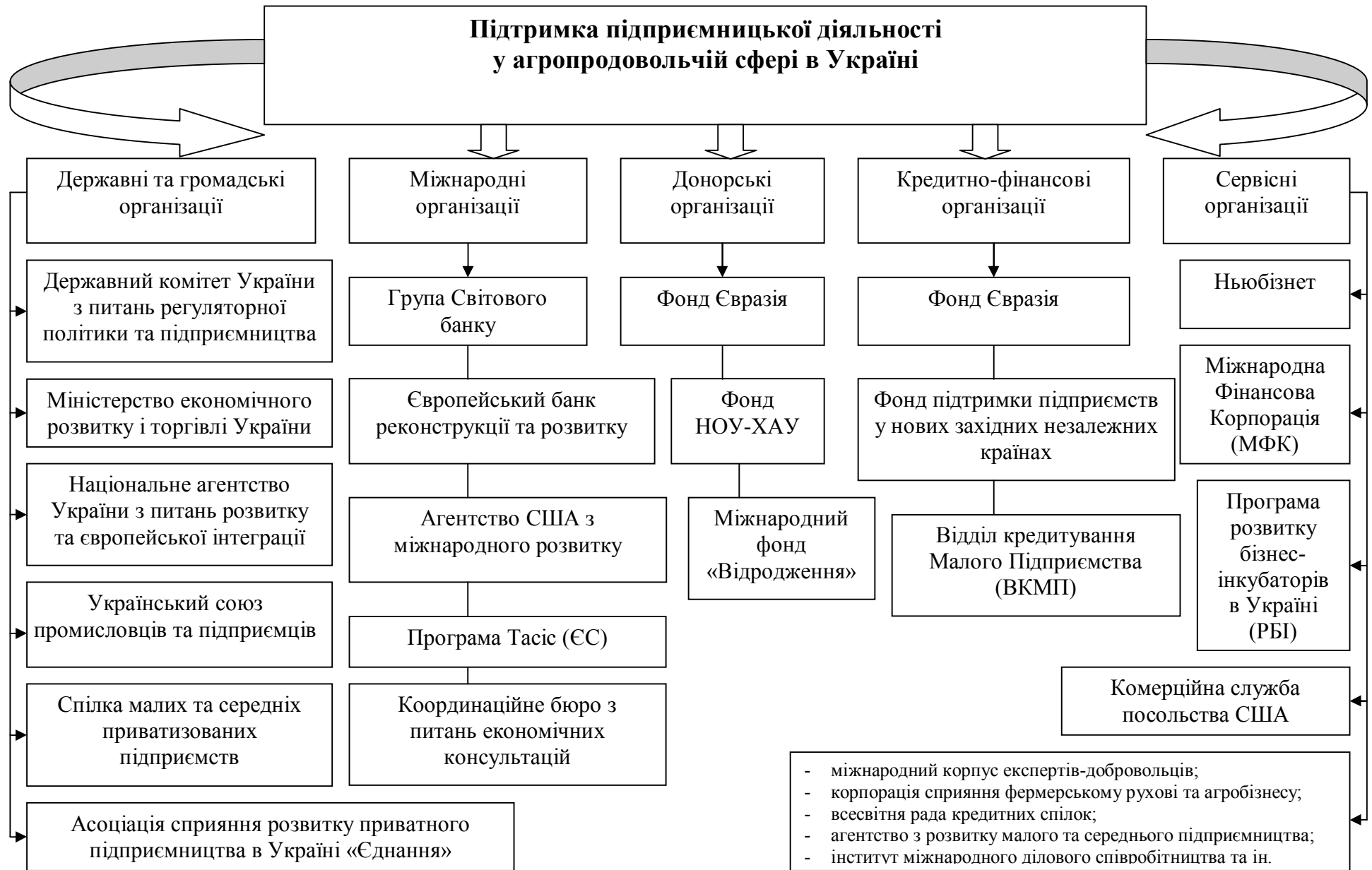

Рис. 1. Система підтримки підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері в Україні

Встановлено, що підприємництво у агропродовольчій сфері не відчуває належного рівня захисту і підтримки, воно зазнає надмірного податкового тиску, дефіциту кредитних ресурсів, адміністративних утисків та інших явищ негативного впливу. Наслідком впливу цих ускладнень є масова тінізація бізнесової діяльності. Все це потребує удосконалення організаційного та економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері.

На основі проведеного аналізу виділено головні причини гальмування розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері в Україні: відсутність цілісних стратегічних програм розвитку та відповідного рівня їхнього фінансування; відсутність інноваційної бази розвитку; обмежений доступ до кредитних ресурсів і відсутність цивілізованого правового поля в сфері кредитування; відсутність державних замовлень на продукцію та послуги малого бізнесу; високий рівень бюрократичних перепон; тотальна й забюрократизована система здійснення контролю з боку податкових та інших контролюючих органів.

Обґрунтовано комплекс механізмів підтримки підприємництва у агропродовольчій сфері, який складається з: інформаційного забезпечення, у тому числі рекламні заходи; підготовки кадрового забезпечення; профорієнтаційної роботи; відбору і просування різноманітних бізнес-проектів; консалтингового обслуговування (економічного, управлінського, технічного забезпечення); маркетингового забезпечення; лізингу; інжинірингу; пошуку інвесторів; одержання кредитів; страхової системи; надання гарантій і здійснення контролю для інвесторів; одержання державних контрактів і субпідрядів; розвиток системи малих підприємств.

У другому розділі **«Дослідження розвитку підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері України»** досліджено соціально-економічний стан агропродовольчої сфери як середовища розвитку підприємницької діяльності, проаналізовано сучасний стан та дано оцінку розвитку підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері, здійснено аналіз та оцінку розвитку підприємницької діяльності у несільськогосподарських видах економічної активності.

В результаті дослідження встановлено, що соціально-економічний стан агропродовольчої сфери як середовище розвитку підприємницької діяльності зумовлений рядом проблем, серед яких: трудова міграція; низький рівень доходів населення і трудової мотивації працівників; обмежений доступ до базових умов розвитку людського потенціалу; зношеність матеріальної бази виробничої, соціальної і інженерної інфраструктури; недоступність і обмеженість інформації щодо сучасних технологій і можливостей розвитку; недостатній розвиток малого і середнього бізнесу; втрата національних традицій виробництва продовольства; відсутність довгострокової державної політики підтримки підприємництва в галузі; відсутність реальних важелів впливу на розвиток підприємництва у агропродовольчій сфері у місцевих органах влади.

Формування сектору підприємництва у агропродовольчій сфері вимагає виваженого підходу до процесів формування аграрної і продовольчої політики. Однією з ключових складових є формування умов для розвитку різних типів підприємницьких структур у агропродовольчій сфері. Цьому сприяє створення приватних підприємств, розвиток нових форм власності, зменшення

державного впливу на діяльність суб'єктів господарювання та контролю за результатами їх діяльності.

Економічна діяльність в сфері агропродовольчого виробництва представлена широким переліком суб'єктів господарювання різних форм власності. У 2012 році структура видів підприємницької діяльності за формами власності залишилася практично незмінною у порівнянні з відповідними показниками 2005 року - значну перевагу мають фермерські господарства. Їх питома вага в загальній структурі зменшилася (з 73,3 % до 72,9 %). Господарські товариства, а також приватні підприємства становили у 2012 році відповідно 14,5 % та 7,5 %. Питома вага останніх зменшилася у порівнянні з 2005 роком, що було пов'язане із банкрутством та переформуванням більшості з них. Найменшу питому вагу в структурі видів основних суб'єктів господарювання мають державні підприємства (0,5%) та виробничі кооперативи (1,6%).

Основним представником малих форм господарювання у агропродовольчій сфері є фермерські господарства. Кількість фермерських господарств в Україні становить 40676 од. (табл. 1) Спостерігається тенденція до скорочення фермерських господарств, що пояснюється несприятливою кон'юктурою ринку, поступовим розвитком альтернативної зайнятості у сільській економіці.

Таблиця 1

Основні показники розвитку фермерських господарств в Україні

Показники	2005р.	2008р.	2009р.	2011р.	2012р.	2012р. до 2005, %
Кількість фермерських господарств, од.	42445	42446	41906	40965	40676	95,8
Площа землі в користуванні, тис. га:						
- сільськогосподарських угідь	3661,2	4327,8	4298,6	4345,9	4389,4	119,9
- у т.ч. ріллі	3492,6	4189,3	4165,1	4221,9	4260,7	122,0
Валова продукція сільського господарства – усього, млн грн	8177,5	14141,3	12119,1	16192,5	14111,1	172,6
у тому числі:						
- рослинництва	7719,2	13194,4	11125,2	14997,7	12843,1	166,4
- тваринництва	458,3	946,9	993,9	1194,8	1268,0	276,7

Частка фермерського сектору у виробництві агропродовольчої продукції продукції залишається невеликою, у 2012 році – 6,3% (від валової продукції сільського господарства у постійних цінах 2010 року).

По своїй суті, фермерські господарства є найслабшими учасниками ринку, оскільки, по-перше – представляють аграрний сектор (який сам по собі уже є проблемним та ризиковим), а по-друге – це представники малого бізнесу, у підтримку і розвиток якого необхідно вкласти ще багато ресурсів.

Основними проблемами, що стримують розвиток фермерських господарств є: нерозвинута система кредитування, необхідна саме для приватних фермерських господарств, наприклад, кредитні спілки; відсутність системи постачання ресурсів та продажу готової продукції, спроможної формувати малі обсяги поставок, необхідні для фермерських господарств.

Існують лише поодинокі кооперативи з постачання та продажу, діяльність яких сприяє оптовій закупівлі та продажу для малих фермерських господарств.

Встановлено, що особливою рисою сучасного етапу розвитку агропродовольчої сфери України є те, що значні обсяги продукції виробляються особистими селянськими господарствами, а не сільськогосподарськими підприємствами.

Головним економічним завданням особистих селянських господарств є поповнення продовольчих ресурсів, потребу в яких не задовольняють великі виробництва. Протягом 2005-2012 рр. стан особистих селянських господарств погіршився (табл. 2).

Таблиця 2

Показники розвитку особистих селянських господарств в Україні

Показник	2005р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	2012р. до 2005р., %
Загальна кількість господарств, тис. од.	4915,3	4612,1	4540,4	4359,0	4301,8	87,5
з них:						
господарств, які утримують худобу та птицю	3824,2	3346,5	3267,2	3184,1	3111,9	81,4
мають у приватній власності сільськогосподарську техніку	178,9	222,1	234,1	255,4	277,2	154,9
Площа земельних ділянок, тис. га	6760,1	6560,5	6655,4	6458,1	6501,0	96,2
у т. ч.:						
- для ведення особистого селянського господарства	3060,4	2879,1	2873,9	2730,9	2717,1	88,8
- для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	2796,2	2740,5	2841,8	2819,9	2884,1	103,1
Чисельність худоби, тис. голів:						
великої рогатої худоби	3309,5	2652,2	2454,2	2383,7	2566,8	77,6
у т. ч.: корів	2351,8	1804,0	1727,3	1676,8	1655,5	70,4
Свиней	3509,4	3311,3	3319,3	3045,4	3031,3	86,4

Доведено, що дрібні селянські господарства не можуть забезпечити перспективу розвитку сировинної бази агропродовольчої сфери на майбутнє, проте в сучасних умовах вони забезпечують основну частку у загальному обсязі виробництві. В сучасних умовах розвитку селянські господарства сформували соціально-економічний буфер розвитку галузі, вони забезпечили зайнятість вивільненим працівникам колективних сільськогосподарських підприємств та працівникам інфраструктурного обслуговування та компенсацію виробництва продукції у колективних підприємствах.

В результаті дослідження діяльності кооперативних утворень у агропродовольчій сфері встановлено, що кількість виробничих кооперативів впродовж 2002-2011 рр. постійно знижувалась і у 2012 р. становила 856 од.. За аналізований період їх кількість зменшилась на 59,5%. Основною причиною зниження кількості виробничих кооперативів є неможливість використовувати найману працю, що передбачено кооперативними принципами, закріпленими у законодавстві. Як наслідок, кооперативам важко реагувати на ринкову кон'юнктуру, зменшуючи чисельність працівників при низькому попиті та наймаючи додаткову робочу силу при зростанні ринку.

В результаті дослідження доведено, що засадам підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері відповідає трьохсекторна модель, яка забезпечує врівноваженість, сталість як галузевого, так і територіального сільського розвитку. Перший субсектор – соціальне господарство, в якому виробнича діяльність орієнтована виключно на задоволення власних продовольчих потреб та реалізацію надлишків продукції. Другий субсектор – традиційне сімейне господарство, яке завдяки кооперуванню стає конкурентним на ринку. Третій субсектор – підприємницька діяльність високотоварних підприємств. Усі три субсектори мають перспективи розвитку, а відтак повинні бути об'єктами стратегічного регулювання. Це висуває завдання розробки програм реформування та розвитку підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері, що у свою чергу забезпечить успішне функціонування й інших сегментів економіки та зростання соціально-економічного розвитку країни.

У *третьому розділі «Формування механізмів організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері»* обґрунтовано пріоритетні напрями організаційно-економічного забезпечення підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері, запропоновано методичні підходи до оцінки економічної ефективності підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері, розроблено механізми реалізації соціального ефекту від розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері.

В результаті дослідження визначено, що найважливішими стратегічними пріоритетами сталого розвитку агропродовольчої сфери України є: перехід до якісного зростання; підвищення конкурентоспроможності на основі інноваційної моделі розвитку; збільшення продуктивності праці у суб'єктів підприємницької діяльності; підвищення їх внеску в розвиток економіки; забезпечення продуктивної зайнятості шляхом створення нових економічно доцільних робочих місць.

Інноваційна модель підприємництва передбачає активне використання будь-яких (але у межах чинного законодавства) нових організаційно-економічних, управлінських і техніко-технологічних рішень для здійснення підприємницької діяльності. Реалізація інноваційної моделі включає наступні етапи: формулювання головної мети; вивчення зовнішнього середовища з метою пошуку альтернативних можливостей ведення підприємницької діяльності; порівняльну оцінку власних ресурсів і знайдених можливостей; пошук зовнішніх додаткових джерел ресурсів; аналіз можливостей конкурентів; реалізацію завдань згідно з обраною підприємством концепцією досягнення стратегічних цілей. В результаті дослідження визначено пріоритетні дії для реалізації зазначених завдань для різних типів підприємницьких структур у агропродовольчій сфері.

Запропоновано методичні підходи до оцінки ефективності господарської діяльності підприємницьких структур у агропродовольчій сфері, використання яких забезпечує прийняття управлінських, економіко-організаційних, техніко-технологічних та інших рішень з метою регулювання процесу функціонування конкретного підприємства, спрямованого на підвищення економічної

ефективності його виробничо-господарської діяльності та збільшення прибутків, які забезпечують економічний розвиток господарюючого суб'єкта.

Об'єктами економічної оцінки ефективності підприємницьких структур у агропродовольчій сфері є: організаційно-технічний рівень і обсяг виробництва продукції; використання основних фондів і виробничих потужностей підприємницьких структур, матеріальних ресурсів тощо; досягнутий рівень продуктивності праці; собівартість продукції (поточні витрати виробництва); прибутковість і рентабельність виробництва; фінансовий стан підприємницького формування і його стійкість.

Економічну ефективність малого і середнього бізнесу у агропродовольчій сфері запропоновано оцінювати з точки зору інтересів: власників бізнесу (підприємств, селянських або фермерських господарств), а також потенційних інвесторів чи власників інвестиційних ресурсів – підхід інвестора; суб'єкта підприємницької діяльності або менеджерів підприємства – комерційний підхід; держави або органів місцевого самоврядування – загальноекономічний підхід.

Запропоновано систему показників ефективності, які доцільно застосовувати у конкретних випадках стороною, яка оцінює економічну ефективність підприємницької діяльності, що найбільше відповідають її економічним інтересам та враховують вимоги критерію ефективності.

Запропонована економіко-математична модель прогнозування розвитку підприємницьких структур у агропродовольчій сфері, яка дає можливість: проведення оцінки впливу макроекономічних факторів на їх результативність та оцінки їх ефективності за допомогою прогнозування рентабельності при зміні економічних показників.

Прогнозне дослідження рентабельності суб'єктів підприємницької діяльності агропродовольчої сфери на 2014-2016 рр. показало, що за умови збереження існуючих у агропродовольчій сфері тенденцій, рентабельність фермерських господарств монотонно зростатиме, натомість рентабельність аграрних підприємств суттєво не зміниться.

Прогноз не тільки дозволяє зробити висновок про більшу ефективність фермерських господарств порівняно з іншими підприємствами галузі, а й дозволяє стверджувати, що фермерські господарства у перспективі будуть більш інвестиційно-привабливими, ніж підприємства інших форм господарювання.

Розроблено концептуальну схему вдосконалення організаційно-економічного забезпечення підприємництва у агропродовольчій сфері, яка представлена у вигляді взаємопов'язаних блоків (рис. 2).

Обґрунтовано пропозиції з формування інформаційно-консультативного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері, метою якого є надання інформаційних послуг щодо можливостей розвитку різних видів підприємництва; методів, форм і сучасних технологій ведення господарства, формування практичних навичок прибуткового господарювання; забезпечення безпечності та якості продукції; регулювання відносин власності на майно, землю, їх ефективного використання у господарській діяльності; порядку отримання державної допомоги, інвестиційних, кредитних та інших видів

ресурсів; можливостей застосування ресурсо- і енергозберігаючих технологій, альтернативних видів палива, поновлюваних джерел енергії.

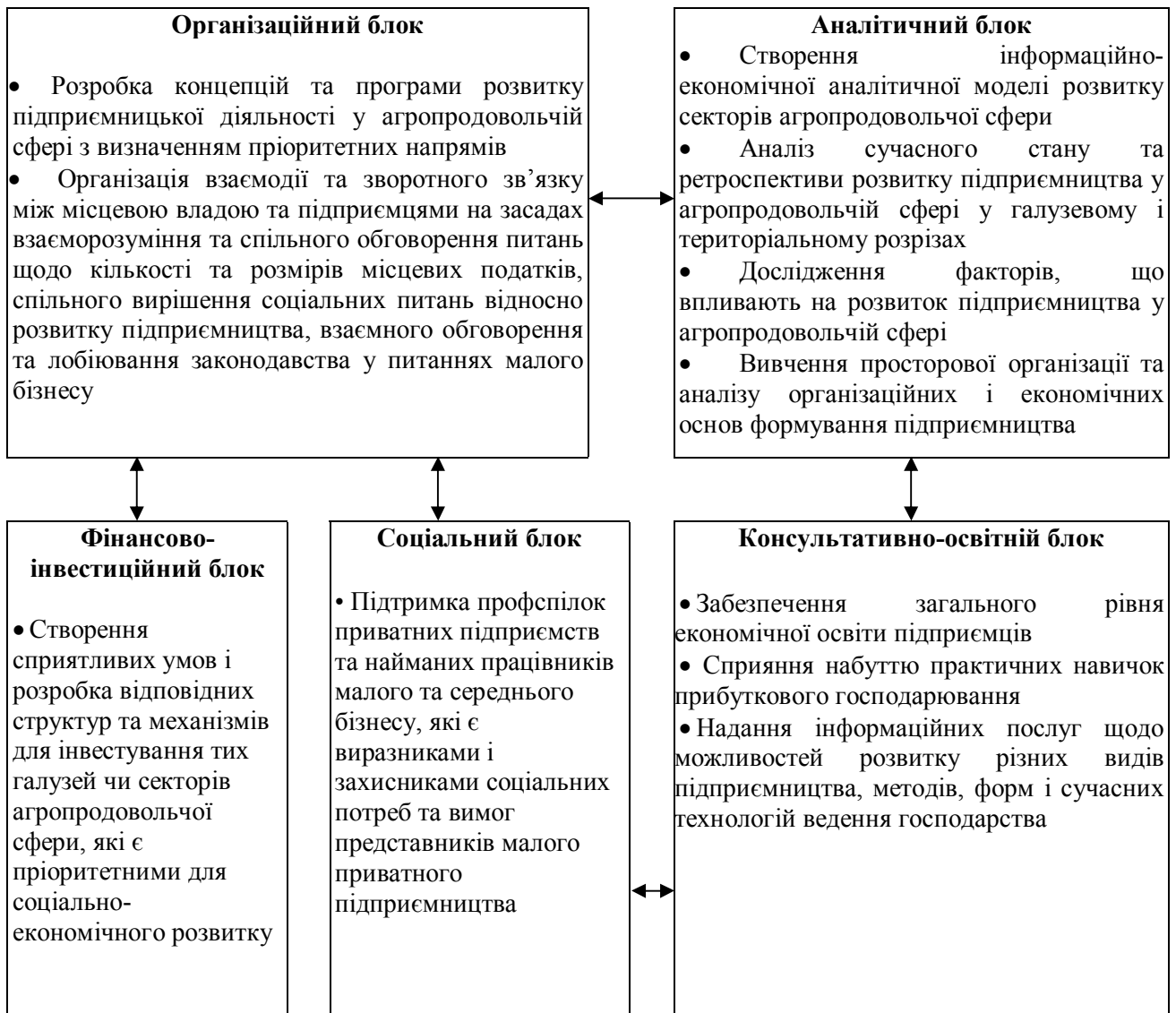

Рис. 2. Схема вдосконалення організаційно-економічного забезпечення підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері

Ефективне стимулювання розвитку підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері потребує відповідних фінансових ресурсів. Обґрунтовано, що реалізацію цього завдання можуть забезпечити територіальні фонди розвитку малого бізнесу, що формуються з ресурсів державного, обласного та місцевих бюджетів і використовуються для надання пільгових кредитів малим підприємницьким проектам. Окрім безпосередньої фінансової підтримки суб'єктів підприємництва за рахунок бюджетних і власних коштів може здійснюватися стимулювання фінансових установ до співпраці з ними, впровадження механізмів ресурсної підтримки підприємництва шляхом надання пільг з податків і зборів. Суб'єкти підприємницької діяльності можуть залучатися до реалізації територіальних інвестиційних проектів, їх інвестиційні пропозиції включатися в каталоги і поширюватися серед інвесторів

Ефективним заходом має стати залучення кредитних ресурсів через мережу кредитних спілок і кредитно-фінансових кооперативів з наступним виданням цих ресурсів учасникам підприємницької діяльності в формі малих господарських структур. З цією метою необхідно створити чітко визначити схему надання кредитів, спростити перелік документів, необхідних для отримання кредитів цільового призначення. Для забезпечення функціонування кооперативів необхідно сформувавши систему заставних фондів і розробити їх нормативний механізм на рівні бюджету регіону.

Слабкою ланкою в комплексі механізмів стимулювання підприємницької діяльності у соціально-економічному розвитку агропродовольчої сфери є механізм оподаткування. Податки для малого бізнесу повинні встановлюватись диференційовано, в залежності від обсягу річного доходу, і мати в своїй системі певні пільги і преференції.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоноване нове вирішення важливої наукової і практичної проблеми формування організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері. Отримані наукові результати дають можливість зробити наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. В результаті дослідження виявлено економічну суть понять «підприємець», «підприємництво» та дано визначення змісту поняття «підприємництво у агропродовольчій сфері», під яким розуміється ініціативна, цілеспрямована господарська діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, стосовно здійснення фізичними та юридичними особами різних операцій: виробнича діяльність, надання послуг та виконання робіт, реалізація виробленої продукції, а також здійснення від свого імені, за власний рахунок, на власний ризик та інноваційній основі діяльності, з метою одержання прибутку в межах законодавства на основі узгодження особистої вигоди із суспільною корисністю.

2. Встановлено, що суб'єкти підприємницької діяльності заповнюють сферу, де великий бізнес вважається неефективним, а організація малого виробництва є найдоцільнішим заходом з економічної точки зору. Становлення підприємництва є життєво необхідною умовою соціально-економічного розвитку, воно спроможне зумовити структурну перебудову економіки агропродовольчої сфери, забезпечити створення нових робочих місць, сприяти активізації процесів демократизації, його розвиток гарантує невідворотність трансформаційних перетворень в економіці. Досліджено світові тенденції розвитку підприємництва, виявлено і оцінено переваги і недоліки, які притаманні основним діючим у світі моделям підприємницької діяльності і обґрунтовано можливості їх запровадження в умовах економіки України, на основі результатів цих досліджень обґрунтовано напрямки та механізми розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері.

3. Аналітичне дослідження показало, що стан агропродовольчої сфери як середовища підприємницької діяльності обумовлений низкою проблем, таких

як: трудова міграція; низький рівень мотивації; обмеженість доступу до базових умов розвитку людського потенціалу; зношеність матеріальної бази виробництва та інфраструктурного забезпечення агропродовольчої сфери; зниження якості аграрної продукції; недоступність та обмеженість інформації стосовно сучасних технологій; відсутність довгострокової державної політики підтримки агропродовольчої сфери тощо. Аналіз структури суб'єктів підприємницької діяльності у агропродовольчому виробництві показує, що на даний час на них припадає більше половини виробництва продукції. У структурі малих підприємницьких формувань переважають особисті господарства населення, які не трансформуються в підприємницькі структури через умови зовнішнього середовища. Це свідчить про незавершеність системи реформування сфери агропродовольчого виробництва.

4. Підприємництво у агропродовольчій сфері, як найвразливіший сектор економіки, не відчуває належного рівня захисту і підтримки. Воно зазнає надмірного податкового тиску, дефіциту кредитних ресурсів, адміністративних утисків та інших явищ негативного впливу. Наслідком впливу цих ускладнень є масова тінізація бізнесової діяльності. Все це потребує удосконалення організаційного та економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері. Встановлено, що політика підтримки розвитку підприємництва в Україні основана на застарілих положеннях, що зумовлює її неефективність. Відсутні програмні документи з розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері та чітке визначення статусу та функцій системи органів державного регулювання, які проводять політику підтримки та координації розвитку підприємництва в агропродовольчій сфері; забезпечення координації діяльності органів виконавчої влади всіх рівнів, які займаються формуванням та реалізацією державної та регіональної політики розвитку підприємництва, використанням міжнародної фінансової та технічної допомоги з урахуванням зацікавленості підприємницьких структур.

5. В результаті дослідження визначено основні напрямки підтримки підприємництва у агропродовольчій сфері: удосконалення законодавчої бази з питань функціонування підприємництва; чітке визначення статусу підприємництва «неаграрного типу»; збільшення суми надання допомоги підприємцям-початківцям з одночасним підвищенням рівня контролю за цільовим використанням наданих коштів; підвищення рівня співпраці зі спілками підприємців, освітніми, інформаційними, консультаційними центрами з безпосереднім доведенням інформації до суб'єктів господарювання; забезпечення можливості господарствам населення товарного типу одержувати соціальні гарантії (у межах недержавних або державних соціальних установ); запровадити прогресивну фіскальну політику.

6. Організаційно-економічне забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері України являє собою сукупність підприємств, організацій, установ та інститутів, якими в цілому забезпечуються умови життєдіяльності, відтворення та функціонування бізнесу. Доведено, що при формуванні системи організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва в галузі слід зосереджувати увагу на місцевих особливостях агропродовольчого виробництва, ефективно використовувати гнучкі інструменти для проектування системи підтримки та створювати відповідне

інфраструктурне забезпечення розвитку. Визначено пріоритети та завдання щодо організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері, основними з яких є: формування механізму фінансування розвитку інноваційного підприємництва, у тому числі, стартових стадій реалізації підприємцями інноваційних проектів; стимулювання масового створення об'єктів нефінансової інфраструктури; забезпечення вирішення проблем кадрового забезпечення.

7. Визначено головні засади політики щодо забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері, обґрунтовано напрями реорганізації механізмів управління і фінансування підприємств цієї сфери, зокрема, шляхи залучення додаткових фінансових ресурсів для забезпечення розвитку підприємницької діяльності. Запропоновано комплекс механізмів підтримки підприємництва у агропродовольчій сфері, що складається з: інформаційного забезпечення, у тому числі рекламні заходи; підготовки кадрового забезпечення; профорієнтаційної роботи; відбору і просування різноманітних бізнес-проектів; консалтингового обслуговування (економічного, управлінського, технічного забезпечення); маркетингового забезпечення; лізингу; інжинірингу; пошуку інвесторів; одержання кредитів; страхової системи; надання гарантій і здійснення контролю для інвесторів; одержання державних контрактів і субпідрядів; розвиток системи малих підприємств.

8. Запропоновано методичний інструментарій комплексного аналізу розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері, що дає можливість сформулювати на мікрорівні необхідне джерело інформаційного забезпечення для керівництва підприємств та носіїв попиту в процесі ухвалення управлінських рішень і підвищення обсягу реалізації продукції підприємствами даної сфери. Процес комплексного аналізу забезпечується застосуванням різних економіко-математичних методів і моделей, які не тільки дозволяють оцінити рівень фінансової стійкості як окремого господарського суб'єкта, так підприємницької діяльності в цілому, а і надають можливість сформулювати прогноз наслідків від реалізації змін.

9. Запропонована економіко-математична модель прогнозування розвитку підприємницьких структур у агропродовольчій сфері, яка дає можливість: проведення оцінки впливу макроекономічних факторів на їх результативність та оцінки їх ефективності за допомогою прогнозування рентабельності при зміні економічних показників. Прогноз показників рентабельності підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності агропродовольчої сфери на 2014-2016 рр. засвідчив більшу ефективність фермерських господарств проти інших організаційно-правових форм підприємств досліджуваної сфери, що свідчить про їх більшу інвестиційну привабливість у перспективі.

10. Розроблено концепцію розвитку і диверсифікованості підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері, яка передбачає відродження галузі через підтримку, стимулювання та розвитку позитивних досягнень самозайнятого населення у сфері різноманітних видів і форм бізнесу. Вона полягає не лише у досягненні кількісного зростання суб'єктів підприємницької діяльності різних видів, а й у трансформації форм організації суб'єктів підприємництва у агропродовольчій сфері та стимулюванні процесів диверсифікації їх діяльності. Концепція складається з п'яти етапів, кожен з

яких дозволяє максимально врахувати досвід суб'єктів підприємницької діяльності та розробити ефективну стратегію щодо її розвитку. Пропозиції мають за основу принципи забезпечення оптимальної збалансованості соціальної та економічної ефективності підприємницької діяльності, у значній мірі враховують інтереси всіх зацікавлених сторін: підприємців, підприємств агропродовольчої сфери, органів управління різного рівня.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Довгаль О.В. Теоретичні засади дослідження економічної сутності підприємництва / Т.М. Булах, О. В. Довгаль // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. пр. – К.: НДЕІ, 2013. – № 5 (137). – С. 11-16. *(Особистий внесок: автору належить збір і обробка матеріалів та формулювання висновків).*

2. Довгаль О.В. Підприємницька діяльність та її вплив на диверсифікацію сільської економіки / О.В. Довгаль // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. пр. – К.: НДЕІ, 2013. – № 8 (147). – С. 94-97.

3. Довгаль О.В. Кооперація як перспективний напрям розвитку підприємництва на селі / О.В. Довгаль // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. пр. – К.: НДЕІ, 2013. – № 9 (148). – С. 132-135.

4. Довгаль О.В. Сільський туризм як перспективний напрям підприємництва у соціально-економічному механізмі розвитку села / О.В. Довгаль // Бізнес Інформ: наук. журнал. – Харків: ІНЖЕК, 2013. – № 4. – С. 316 – 320.

5. Довгаль О.В. Соціально-економічний розвиток села (на прикладі Миколаївської області) / О.В. Довгаль // Вісник Київського національного університету технології та дизайну: Наук. журнал. – К.: КНУТД, 2013. – № 1 (69). – С. 189-193.

7. Довгаль О.В. Проблеми розвитку соціального підприємництва / О.В. Довгаль // Ефективна економіка. – 2014 – № 1. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php>.

8. Довгаль О.В. Теоретичні підходи до формування організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва в агропродовольчій сфері / О.В. Довгаль // Агросвіт. – 2014. – № 6. – С. 53-57.

Матеріали конференцій:

9. Довгаль О.В. Соціально-економічний розвиток села в умовах глобалізації / О.В. Довгаль // Глобальні тенденції світового господарства та їх вплив на соціально-економічний розвиток України: Зб. матеріалів XIII Міжн. наук.-практ. конференції молодих науковців, (Київ, 5 квітня 2013 р.). – К.: УДУФМТ, 2013. – С. 240-243.

10. Довгаль О.В. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва у сільській місцевості України / О.В. Довгаль // Розвиток економіки України в умовах невизначеності глобалізаційно-інтеграційних процесів: економіка, фінанси, право: Зб. матеріалів XVI Міжн. наук.-практ. конференції молодих науковців, (Київ, 24 травня 2013 р.). – К.: УДУФМТ, 2013. – С. 289-291.

11. Довгаль О.В. Вдосконалення управління соціальним розвитком села (теоретичний аспект) / Т.М. Булах, О.В.Довгаль // Ринкова природа інституційних трансформацій сучасних економічних систем: матеріали II-ї Міжн. наук.-практ. конференції, (Чернівці, 18-20 квітня 2013 р.). – Чернівці: ЧНУ, 2013. – Ч1. – С. 24-26. (*Особистий внесок: автору належить узагальнення теоретичних засад управління соціальним розвитком села*).

12. Довгаль О.В. Розвиток сфери освіти на селі в умовах інтеграції України в європейський простір / О.В. Довгаль // Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції за міжн. участю, (Київ, 24 квітня 2013 р.). – К.: НАДУ, 2013. – С. 24-25.

АНОТАЦІЯ

Довгаль О.В. Організаційно-економічне забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2014.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретико-методичних засад і розробці практичних рекомендацій з формування організаційно-економічного забезпечення розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері.

Розроблено концепцію ефективного організаційно-економічного забезпечення підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері, яка ґрунтується на авторській схемі використання методів та моделей прогнозування розвитку підприємницьких структур, що дозволяє підвищити ефективність управління суб'єктами агропродовольчої сфери.

Удосконалено методичні підходи до оцінки рівня економічної ефективності підприємницької діяльності у агропродовольчій сфері. Запропоновано систему статистичних показників розвитку підприємництва у агропродовольчій сфері. Обґрунтовано критерії визначення пріоритетних напрямів розвитку підприємницьких формувань у агропродовольчій сфері.

Ключові слова: підприємництво, агропродовольча сфера, стратегічне управління, соціально-економічна ефективність, прогнозування, інноваційний розвиток, інвестиційне забезпечення.

АННОТАЦИЯ

Довгаль А.В. Организационно-экономическое обеспечение развития предпринимательства в агропродовольственной сфере. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). - Одесская национальная академия пищевых технологий, Одесса, 2014.

Диссертация посвящена обоснованию теоретико-методических основ и разработке практических рекомендаций по формированию организационно-экономического обеспечения развития предпринимательства в агропродовольственной сфере.

Разработана концепция эффективного организационно-экономического обеспечения предпринимательской деятельности в агропродовольственной сфере, которая основывается на авторской схеме использования методов и моделей прогнозирования развития предпринимательских структур, что позволяет повысить эффективность управления субъектами агропродовольственной сферы.

Усовершенствованы методические подходы к оценке уровня экономической эффективности предпринимательской деятельности в агропродовольственной сфере, что, в отличие от существующих, позволяют выявить уровень влияния субъектов предпринимательства на благосостояние работников и определить направления тенезации их экономической деятельности.

Предложен методический инструментарий комплексного анализа развития предпринимательства в агропродовольственной сфере, что дает возможность сформировать на микроуровне необходимый источник информационного обеспечения для руководства предприятий и носителей спроса в процессе принятия управленческих решений и повышения объема реализации продукции предприятиями данной сферы. Процесс комплексного анализа обеспечивается применением различных экономико-математических методов и моделей, которые не только позволяют оценить уровень финансовой устойчивости как отдельного хозяйствующего субъекта, так предпринимательской деятельности в целом, а и предоставляют возможность сформировать прогноз последствий реализации изменений.

Разработана система статистических показателей развития предпринимательства в агропродовольственной сфере, отражающих различные аспекты состояния, динамики и эффективности функционирования субъектов предпринимательской деятельности, что открывает новые возможности углубленного анализа проблемных вопросов их развития, учитывает современные тенденции социально-экономических отношений в агропродовольственной сфере.

Предложены критерии приоритетных направлений развития предпринимательских формирований в агропродовольственной сфере, обеспечивающих всестороннюю оценку функционирования и предусматривают интенсивный тип развития предпринимательства.

Дано определение содержания понятия «предпринимательство в агропродовольственной сфере», которое учитывает функции предпринимательской деятельности в сфере агропродовольственного производства и возможности их реализации в условиях рыночных отношений.

Получило развитие исследование влияния предпринимательской деятельности в агропродовольственной сфере на социально-экономическое развитие страны, в частности в разрезах: создание рабочих мест, увеличение поступлений в бюджеты, повышения материального благосостояния работников и мотивации труда.

Разработаны методы и формы поддержки и регулирования развития предпринимательства в агропродовольственной сфере, которые обеспечивают оптимальную сбалансированность социальной и экономической эффективности предпринимательской деятельности, учитывают интересы всех заинтересованных сторон: предпринимателей и предприятий

агропродовольственной сферы, работников, органов управления различного уровня.

Обоснованы направления и механизмы инвестиционного обеспечения развития предпринимательства в агропродовольственной сфере, предусматривающие структурную трансформацию и оздоровления финансовых отношений, в соответствии с задачами укрепления материально-технической базы агропродовольственного производства.

Предложена экономико-математическая модель прогнозирования развития предпринимательских структур в агропродовольственной сфере, которая дает возможность: проведения оценки влияния макроэкономических факторов на их результативность и оценки их эффективности с помощью прогнозирования рентабельности при изменении экономических показателей.

Разработана концепция развития и диверсификации предпринимательской деятельности в агропродовольственной сфере, которая предусматривает возрождение отрасли через поддержку, стимулирование и развитие положительных достижений самозанятого населения в сфере различных видов и форм бизнеса. Она заключается не только в достижении количественного роста субъектов предпринимательской деятельности различных видов, но и в трансформации форм организации субъектов предпринимательства в агропродовольственной сфере и стимулировании процессов диверсификации их деятельности. Концепция состоит из пяти этапов, каждый из которых позволяет максимально учесть опыт субъектов предпринимательской деятельности и разработать эффективную стратегию ее развития.

Ключевые слова: предпринимательство, агропродовольственная сфера, стратегическое управление, социально - экономическая эффективность, прогнозирования, инновационное развитие, инвестиционное обеспечение.

SUMMARY

Dovhal O.V. Organizational and economic support development in the agro-food sector. - Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.04 - economics and management (economic activity). - Odessa National Academy of Food Technologies, Odessa, 2014.

The thesis is devoted to the justification of the theoretical and methodological foundations and development of practical guidelines for the formation of organizational and economic support development in the agro-food sector.

The concept of effective organizational and economic support entrepreneurship in the agro-food sector, which is based on the author's scheme using prediction methods and models of business structures, thus enhancing the effectiveness of control subjects agrifood sector.

Methodical approaches to assessment of the economic efficiency of business in the agri-food sector. The system of statistical indicators of development in the agro-food sector. The criteria to identify priority areas of business formations in the Agricultural and Food Sector

Keywords: entrepreneurship, agro, strategic management, socio- economic efficiency, forecasting, innovation development, investment security.

